

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 11Co/64/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7823200809
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 08. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Adriana Murínová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2024:7823200809.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Adriany Murínovej a členiek senátu JUDr. Jarmily Čabaiovej a Mgr. Angeliky Sopoligovej v spore žalobcu: A. B., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom C., D. XXX/XX, zastúpeného: Advokátska kancelária prof. JUDr. Ján Klučka, CSc, s.r.o., so sídlom v Košiciach, Ku Potoku 4, IČO: 54725542, proti žalovanému: D. A., C. B. E. E. B. C. D., D. D. C. F., G. X, H.: XXXXXXXX, o zaplatenie nemajetkovej ujmy v peniazoch, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Rožňava zo dňa 7. februára 2024 č.k. 9C/19/2023 - 125 takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo výroku I. a III.

Žalobcovi priznáva voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Rožňava (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „súd“) rozsudkom označeným v záhlaví uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.000,- eur, v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I.), v prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol (výrok II.) a priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % zo strany žalovaného s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník (výrok III.).

2. Súd tak rozhodol o žalobe žalobcu, ktorou sa domáhal od žalovaného zaplatenia nemajetkovej ujmy vo výške 10.000 eur za obdobie troch rokov pred podaním žaloby, t. j. od 4.4.2020 do 3.4.2023 za porušenie práva žalovaného podľa práva Európskej únie Slovenskou republikou tvrdiac, že: (a) žalobca je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru (ďalej „HaZZ“), vykonáva štátnu službu v služobnom pomere v hodnosti nadpráporčík, vo funkcii technik - strojník na I. A. J. C. A., J. D. C. K., a jeho týždenný pracovný čas sa skladá zo 16,5 hodinových pracovných zmien, po ktorých nasleduje 7,5 hodinová pohotovosť (t. j. 24 hodinové zmeny) v takom rozsahu, že súhrn takto „naskladaného“ týždenného pracovného času pravidelne prekračuje 48 hodín, čo je v rozpore s úpravou dovoleného rozsahu týždenného pracovného času zamestnancov (vrátane hasičov) v Smernici 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, ktorej porušenie členským štátom EÚ vyvoláva jeho zodpovednosť podľa práva EÚ a pre osoby postihnuté takýmto porušením zakladá právo na náhradu spôsobenej ujmy pred vnútroštátnymi súdmi členského štátu, (b) služobný (pracovný) čas príslušníka HaZZ je rozvrhnutý nerovnomerne a žalovaný neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, (c) porušenie článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES vo vzťahu k žalobcovi je dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy Únie, ktorá pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času

neponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu, a súčasne ide o porušenie práva Únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie (napr. rozsudok vo veci C-429/09).

3. V odôvodnení rozsudku súd poukázal na tvrdenia žalobcu v žalobe a v priebehu sporu, najmä že jeden služobný deň žalobcu sa skladá zo štátnej služby, t. j. pracovnej zmeny v trvaní 16 hodín alebo 17 hodín a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti na pracovisku (§ 92 ZoHaZZ) v trvaní 7 alebo 8 hodín, pričom počas rokov 2019-2021 sa jednalo o 17 hodinové pracovné zmeny, po ktorých bezprostredne nasledovala určená 7 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, počas roku 2022 sa jednalo o 16 hodinové pracovné zmeny, po ktorých bezprostredne nasledovala určená 8 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, pričom celkovo strávil žalobca na pracovisku sústavne (minimálne) 24 hodín v jednom služobnom dni. Ide o nerovnomerné rozvrhnutie služobného času - služobná pohotovosť je určovaná počas služobného dňa na čas nočných hodín nasledovne: v rokoch 2019-2021 na čas od 22:30 hod. do 5:30 hod., t. j. 7 hodín (od 7:00 do 22:30 a od 5:30 do 7:00 - štátna služba, t. j. pracovná zmena v trvaní 17 hodín) a v roku 2022 a 2023 na čas od 22:00 hod. do 6:00 hod., t. j. 8 hodín (od 7:00 do 22:00 a od 6:00 do 7:00 - štátna služba, t. j. pracovná zmena v trvaní 16 hodín), pričom v prípade, že je počas služobnej pohotovosti vyhlásený poplach a hasiči sú vyslaní na zásah, režim služobnej pohotovosti sa mení na prácu nadčas. Žalobca každý tretí deň odslúži 24 hodín a následne má dva dni voľna, keďže v mieste výkonu služby žalobcu sa strieda niekoľko hasičských zmien, každý tretí deň odslúži každá pracovná zmena 24 hodín a následne majú príslušníci v tejto zmene dva dni voľna. Mesačne odslúži každá hasičská zmena 10 pracovných zmien, pričom každý tretí mesiac je to až 11 zmien, čo je v priemere 10,4 zmeny mesačne a nakoľko na každú zmenu bezprostredne nasleduje určená služobná pohotovosť, žalobca strávi na pracovisku bežne 240 až 264 hodín za mesiac, pričom do tohto rozsahu nie sú zahrnuté hodiny nadčasov, čas pracovnej pohotovosti sa žalobcovi nezapočítava do fondu pracovného času, hoci počas služobnej pohotovosti sa žalobca ako príslušník HaZZ musí zdržiavať na pracovisku, z tohto sa nesmie vzdialiť, musí byť vždy počas celej doby pohotovosti pripravený na vykonanie zásahu a ak je vyhlásený výjazd, vykonáva sa do 1 minúty od vyhlásenia, teda žalobca musí byť počas celej doby služobnej pohotovosti, ktorá je žalobcovi nariaďovaná v noci, žalobca musí byť okamžite pripravený na vykonanie zásahu, a teda aj keď reálne v súvislosti so služobnou činnosťou na pracovisku napr. v mesiaci október 2021 strávil žalobca 265 hodín, v rámci fondu pracovného času mu je vykázaných len 188 hodín. Žalobca nemá dostatočný čas na regeneráciu a odpočinok, lebo mu to neumožňuje určený čas služieb v jednotlivých týždňoch, čo je v rozpore s právom Európskej únie, keďže žalobca vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom (služobným úradom), musí tam byť fyzicky prítomný, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite plniť svoje povinnosti (výjazd do 1 minúty od nahlásenia), je oddelený od svojho vlastného súkromného sociálneho prostredia, rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť venovať sa svojim vlastným potrebám a organizovať si svoj súkromný čas a program je prakticky vylúčená. Žalobca plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy a preto je dôležité, aby mal možnosť si po práci odpočínúť, no napriek tomu bolo právo žalobcu na odpočinok ustavične niekoľko rokov porušované, a to práve výkonom služobnej pohotovosti. V príčinnej súvislosti s porušením práva Únie zo strany žalovaného došlo u žalobcu k vzniku škody (nemajetkovej ujmy) v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia, pretože účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia smernice 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie, a súčasne došlo aj k zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život, pretože žalobca musel reálne odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle Smernice 2003/88/ES, na úkor svojich blízkych musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojim najbližším, rodine, priateľom, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením.

4. Súd poukázal i na obranu žalovaného, ktorý žiadal žalobu žalobcu zamietnuť tvrdiac, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v prípade služobného času ako aj ich odmeňovania, a preto žalobcovi nemohla vzniknúť žiadna škoda a žalovaný nie je vecne pasívne legitimovaný. Vzhľadom na referenčné obdobia z hľadiska maximálneho priemerného počtu odslúžených hodín týždenne bola správne transponovaná Smernica 2003/88/ES, v zmysle článku 2 ods. 1 ktorej je pracovným (služobným) časom akýkoľvek čas, počas ktorého zamestnanec pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade so vnútroštátnymi právnymi predpismi, a preto do služobného času spadá samotný výkon pracovných úloh na pracovisku na základe pokynov zamestnávateľa, ako aj zdržiavanie sa na pracovisku k dispozícii zamestnávateľa

na základe jeho nariadenia, napr. vo forme pracovnej pohotovosti. Na podporu tvrdení o služobnom čase žalovaný podporne poukázal na Kolektívne zmluvy vyššieho stupňa pre príslušníkov Hasičského a záchranného zboru na rok 2019 – 2020, 2021 a 2022, ktoré rozvrhujú služobný čas na vykonávanie štátnej služby a služobnú pohotovosť a z ktorých plynú pre žalobcu viaceré výhody, medzi ktoré patrí aj zvýšenie dovolenky nad rozsah ustanovený Zákonníkom práce. Súd poukázal i na argument žalovaného, že počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa s tým, že pokiaľ nie je zásah, v takom prípade žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, pričom aj v zmysle platnej legislatívy pri takto nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ si je vedomý a dokonca vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca, t.j. žalobcu, od ktorého sa v čase služobnej pohotovosti nevyžaduje „aktívna činnosť“, a teda mimo času skutočného výkonu práce môže žalobca odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, ale iba na základe pokynu svojho zamestnávateľa.

5. Pri rozhodovaní vychádzal súd z výpovede žalobcu i z tabuľkového prehľadu za obdobie od 01/2020 do 02/2023, z ktorého súd zistil, že žalobca ako príslušník Hasičského a záchranného zboru vykonávajúci stálu štátnu službu I. A. J. C. A., J. D. K., v sledovanom období pravidelne odpracoval nad povolený limit práva EÚ hodiny služobnej pohotovosti nezapočítané do fondu pracovného času. Žalobca minimálne od apríla 2020 do februára 2023 pracoval na zmeny, teda vykonával službu 17 hodín, resp. 16 hodín a následne na to nadväzovala pracovná pohotovosť v trvaní 7, resp. 8 hodín, počas ktorej bol v mieste výkonu služby k dispozícii zamestnávateľovi pripravený na prípadný zásah. Celkový čas, počas ktorého bol žalobca k dispozícii počas jednej zmeny vrátane služobnej pohotovosti, bol 24 hodín v jednom služobnom dni.

6. Zistený skutkový stav súd posúdil podľa článku 7, druhá, tretia veta, článku 144 ods. 1 Ústavy SR, § 3, § 19 písm. b) CSP, článku 1 bod 2 a 3, článku 2 ods. 1, článku 6 písm. b), článku 16, písm. b) Smernice európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, ako i podľa § 85 ods. 1 a 2, § 86 ods. 1 a 2, § 91 ods. 1 a 3, § 92 ods. 1, § 97 ods. 1 písm. h) zákona č. 315/2001 Z. z. o hasičskom a záchrannom zbore v platnom znení ("Zákon"), § 11, § 13 ods. 1, 2 a 3 Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolaný. Ustanovenie § 122 zákona č. 315/2001 Z. z. upresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas (ods. 2) a § 91 ods. 1 zákona tiež uvádza, že štátnou službou nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. Existujúca právna kvalifikácia služobnej pohotovosti sa premieta aj do spôsobu jej finančného odmeňovania, ktorý nemá povahu služobného platu. Ustanovenie § 103 zákona o hasičskom zbore výslovne uvádza, že zatiaľ čo služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho odseku 1 (vrátane tarifného platu a jeho príplatkov), za výkon služobnej pohotovosti patrí hasičovi peňažná náhrada v štátnej službe (§ 103 ods. 5 v spojení s ustanovením § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.). Uzavrel, že žalobca v posudzovanom období po zohľadnení služobného pracovného času a nariadenej služobnej pohotovosti nesporne pracoval nad rámec 48 hodinového pracovného týždňa určeného čl. 6 písm. b/ Smernice, čím došlo k porušeniu práva Únie a toto porušenie je dostatočne závažné. Dôvodil, že ak žalovaný tvrdil, že žalobca nevyvinul žiadnu snahu, aby vzniku ujmy predišiel, pretože neoznámil zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť a že to považuje za ujmu na svojich právach, ustálená judikatúra SDEÚ takúto požiadavku nepredpokladá, a ani z predpisov unijného práva nevyvodzuje. SDEÚ vo veci C-429/09 Fuß prihládajúc na to, že čl. 6 písm. b/ Smernice je pravidlom sociálneho práva s osobitným významom, od ktorého sa nemôže odchyliť žiadny zamestnávateľ vo vzťahu k pracovníkovi ako je Fuß (hasič), zohľadňujúc tiež, že pracovník je slabšou stranou v rámci pracovnoprávneho vzťahu, preto je nutné zabrániť tomu, aby mal zamestnávateľ možnosť ho v jeho právach obmedzovať, vyslovil, že nemožno považovať za primerané žiadať od takého pracovníka, aby na účely uplatnenia nároku na získanie náhrady škody najprv podával žiadosť zamestnávateľovi, ktorá požiadavka by bola v rozpore so zásadou efektivity (bod 76 až 87 C-429/09 Fuß). Súd vyvodil, že z uvedených dôvodov nemožno preto v (ne)konaní žalobcu nachádzať žiadny podiel zodpovednosti na vzniku ujmy spôsobenej mu žalovaným pri implementácii noriem práva Únie. Nachádzanie akejkoľvek možnosti zavinenia na strane zamestnanca, ktorý pred uplatnením nároku na súde nepožiadaval zamestnávateľa o dodržiavanie noriem unijného práva, by bolo len prenášaním

zodpovednosti členských štátov za dodržiavanie práva Únie na jednotlivcov, a umožňovalo by v prípade nesplnenia tejto podmienky vyňať ich nároky z uplatňovania v konaní pred súdom, čo odporuje zásadám únieového práva (bod 83 C-429/09 Fuß).

7. Vychádzajúc zo záveru, že žalobca bol ukrátený v nemajetkovej sfére o čas odpočinku, ktorý mohol stráviť s blízkymi, fyzicky i psychicky regenerovať a v súlade s princípom rovnocennosti unijného a vnútroštátneho práva, súd aplikoval ustanovenia o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy priznávanej fyzickým osobám v prípade zásahu do ich osobnostných práv v zmysle § 13 v spojení s § 11 Občianskeho zákonníka, pričom pri určení výšky náhrady zohľadnil kritéria stanovené zákonom a vyplývajúce z judikatúrnej praxe. Súd prihliadal na kritéria uvedené v bode 95 rozsudku Fuß, na závažnosť ujmy, ktorá žalobcovi takým (dostatočne závažným) zásahom vznikla, na následky takým zásahom vyvolané, okolnosti zásahu a aj na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá je priznávaná všeobecnými súdmi v iných prípadoch, keď súdy aplikujú ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka a rozhodol, že žalobca má na nárok primeranú finančnú náhradu v sume 2.000 eur. V prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol s odôvodnením, že žalobca nepreukázal, že by sa tento zásah negatívne odrazil napr. v jeho medziľudských vzťahoch alebo že by mal dopad na jeho zdravotný stav. Zobral pritom v úvahu i súdmi priznanú výšku nemajetkovej ujmy v obdobných súdnych sporoch (rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9CoPr/1/2019, 5Co/26/2022, 5Co/64/2022).

8. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP dôvodiac, že žalobcom uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy bol súdom vyhodnotený ako opodstatnený z dôvodu, že došlo k zásahu do práv žalobcu na vedenie súkromného, rodinného života, i do práva na ochranu jeho zdravia, za ktorý zásah mu patrí nárok na primerané odškodnenie. Výška plnenia závisela od úvahy súdu, na ktorú možno usudzovať len vychádzajúc z konkrétnych okolností prípadu a ustálenej judikatúry, preto žalobcu nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou za (ne)predvídanie výsledku na základe úvahy súdu. V zmysle § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku, o výške náhrady trov konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

9. Proti rozsudku v jeho vyhovujúcom výroku I. a výroku III. o trovách konania podal žalovaný v zákonnej lehote odvolanie, odôvodniac ho odvolacími dôvodmi podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP. Navrhol, aby odvolací súd rozsudok v napadnutej časti zmenil a žalobu zamietol a priznal mu nárok na plnú náhradu trov konania proti žalobcovi. V úvodnej časti odvolania žalovaný namietal nedostatok právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie sporu zo zodpovednosti štátu za nesprávnu transpozíciu smernice do jeho právneho poriadku. Zastával názor, že všeobecnému súdu neprináleží posudzovať súlad vnútroštátneho poriadku so smernicami Európskej únie, preto ani v prejednávanej veci súd prvej inštancie nemohol posudzovať konformitu zákona o HZZ so smernicou 2003/88/ES a cez to ani vyvodiť záver o transpozíčnej nesprávnosti tejto vnútroštátnej normy. Žalovaný v tejto súvislosti zároveň vytkol napadnutému rozsudku nedostatočné odôvodnenie záveru o porušení práva Európskej únie. V ďalšej časti odvolania žalovaný namietal vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku v niekoľkých argumentačných líniách. Prvou skupinou odvolacích námietok polemizoval so záverom súdu prvej inštancie o jeho pasívnej vecnej legitímácii v spore. Argumentoval, že pre rozhodnutie o uplatnenom nároku malo nezastupiteľný význam zodpovedanie otázky, či k rozvrhnutiu pracovného času žalobcu spôsobom odporujúcim smernici 2003/88/ES došlo z dôvodu jej nesprávneho prebratia do vnútroštátneho poriadku alebo nesprávnou aplikáciou vnútroštátnych noriem, ktorými došlo k inak správne prebratiu tejto smernice. Akcentoval v tejto súvislosti, že povinnosť transpozície smernice nespočíva v doslovnom prenesení jej ustanovení, alebo v nej použitých formulácií. Podľa názoru žalovaného iba z dôvodu, že zákon o HZZ neobsahoval ustanovenie explicitne limitujúce dĺžku pracovného času na 48 hodín, nemožno vyvodiť, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES bol do tohto predpisu prebratý nesprávne a nemožno v okolnostiach prípadu vylúčiť, že k vzniku protiprávneho stavu viedol nesprávny výklad zákona o HZZ zo strany zamestnávateľa, v ktorom prípade by ale znášal zodpovednosť za prípadnú škodu zamestnávateľ, a nie štát. Ďalšou skupinou odvolacích námietok žalovaný nesúhlasil s úvahami súdu prvej inštancie, na podklade ktorých dospel k záveru o aplikovateľnosti smernice 2003/88/ES na organizáciu pracovného času príslušníkov Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky. Prezentoval vlastné nazeranie na spôsob posúdenia pôsobnosti tejto smernice, podstata ktorého podľa žalovaného spočívala na interpretácii čl. 2 ods. 2 Smernice Rady č. 89/391/EHS zo dňa 12.6.1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci (ďalej tiež len „smernica

89/391/EHS“), a to v tom zmysle, že podľa žalovaného je možné službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru subsumovať pod osobitné činnosti služieb civilnej ochrany, ktoré sú podľa tohto ustanovenia smernice 89/391/EHS z pôsobnosti smernice 2003/88/ES, v zmysle jej čl. 1 ods. 3, vyňaté. V súvisiacej argumentácii žalovaný poukázal na zákonom stanovené úlohy Hasičského a záchranného zboru SR na úseku civilnej ochrany, predovšetkým však v oblasti priameho výkonu záchranných činností. Podľa žalovaného nie sú závery rozhodnutia Súdneho dvora EÚ vo veci C-429/09 Fuß pre posúdenie pôsobnosti smernice 2003/88/ES na organizáciu pracovného času príslušníkov Hasičského a záchranného použiteľné preto, že sťažovateľom v tejto porovnávanej veci bol mestský hasič, ktorého pracovný režim je odlišný od výkonu prác príslušníkov Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky, ktorým sú navyše poskytované rôzne osobitné výhody - od definitívy až po systém sociálneho zabezpečenia. Žalovaný v odvolaní spochybnil tiež záver súdu prvej inštancie o vzniku škody žalobcovi ako jedného z predpokladov pre vznik jeho zodpovednosti. Argumentoval v tejto súvislosti, že sám žalobca vymedzil ujmu, ktorá mu následkom porušením únieového práva vznikla, nejasne a zdôraznil, že za čas pracovnej pohotovosti bol žalobca odmeňovaný a že počas jej výkonu, pokiaľ mu nebol nariadený služobný zásah, mohol žalobca odpočívať alebo sa venovať inej činnosti; prakticky sa v tom čase od neho žiaden pracovný výkon nežiadal. Odvolateľ v rámci ďalšieho odvolacieho argumentu poukázal na záver formulovaný Súdneho dvora EÚ v rozhodnutí vo veci C-46/93 Brasserie du Pêcheur (bod 84), v zmysle ktorého by mal vnútroštátny súd preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu, alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu. Žalovaný v tejto súvislosti poukázal na to, že žalobca snahu o zabránenie vzniku škody nevyvinul; neoznámil svojmu zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť a nedal najavo, že jej výkonom uňho dochádza k vzniku morálnej ujmy. Preto podľa argumentácie žalovaného zamestnávateľ ani nemohol prípadnému vzniku takejto ujmy zamedziť. Napokon žalovaný nesúhlasil ani so spôsobom, akým sa súd prvej inštancie vysporiadal s otázkou formy a rozsahu priznaného odškodnenia nemajetkovej ujmy. Akcentoval akcesorickú povahu peňažného odškodnenia, ktoré nastupuje len vtedy, keď je nemajetková ujma tak závažná, že len morálne zadosťučinenie je pre jej odškodnenie nepostačujúce. Podľa názoru žalovaného v okolnostiach prípadu nebol takýto závažný následok preukázaný. Zdôraznil v tejto spojitosti, že o závažnosti dôsledkov prípadného porušenia práve Európskej únie rozhodne nesvedčí už len tá skutočnosť, že žalobca sa nikdy nedomáhal, aby sa od posudzovaného zásahu upustilo ani aby sa odstránili jeho následky. Podľa názoru žalovaného v tomto konaní sa žalobca nedomáha nápravy vytykaného (údajne protiprávneho) stavu do budúcnosti, žalobca podanou žalobou nechce dosiahnuť zlepšenie, či úpravu svojej pracovnej pozície u zamestnávateľa, ale naopak vytvoriť priestor pre opätovné čiastkové žaloby. Ak by aj súd po vyhodnotení všetkých námietok žalovaného predsa len dospel k záveru, že smernica bola žalovaným, resp. zamestnávateľom žalobcu uplatňovaná nesprávne, nemožno na strane žalobcu hovoriť o vzniku akejkoľvek škody, resp. nemajetkovej ujmy (keď žalobca nepreukázal, že by ujma bola dostatočne závažná), čo podľa žalovaného bez ďalšieho je dôvodom na zamietnutie žaloby. Žalovaný podaným odvolaním napadol tiež rozhodnutie o trovách konania, zastávajúc názor, že v danom spore nie je možné použiť zásadu určenia výšky plnenia súdom pri nemajetkovej ujme a priznať žalobcovi plný úspech vo veci. Podľa názoru žalovaného súd prvej inštancie s použitím § 255 ods. 2 CSP mal priznať nárok na náhradu trov konania jemu, keďže bol v spore úspešnejší, a to v rozsahu pomeru procesného úspechu a neúspechu strán v spore.

10. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného navrhol potvrdiť rozsudok v jeho napadnutej časti ako vecne správny a priznať mu nárok na náhradu trov odvolacieho konania. K vznesenej námietke nedostatku právomoci súdu opätovne zdôraznil, že každý vnútroštátny súd musí rešpektovať prednosť únieového práva pred vnútroštátnym právom a nemôže sa zbaviť povinnosti uprednostniť únieovú normu pred vnútroštátnou normou. K pôsobnosti Smernice 2003/88/ES a súvisiacej argumentácii žalovaného poukázal na to, že významom a výkladom článku 2 ods. 2 smernice 89/391/ES sa zaoberali viaceré rozsudky Súdneho dvora EÚ, výklad ktorých je všeobecne záväzný a s ktorým je tvrdenie žalovaného o tom, že sa príslušné ustanovenia smernice na prípad žalobcu nemôžu aplikovať, v nesúlade. V prípade Pfeiffer Súdny dvor EÚ konštatoval, že „Čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391/ES nevyklučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice“ (C-397/01, bod 53). V dôsledku toho výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS bola prijatá len za účelom zabezpečenia riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napríklad katastrofa, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre záchranné tímy (bod 55 rozsudku).

Rovnako aj uznesenie Súdneho dvora EÚ vo veci C-52/04 potvrdzuje, že na činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa nevzťahuje výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 Smernice č. 89/131/EHS, ale tieto činnosti naopak patria do pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok (bod 57). Pokiaľ ide o novšiu judikatúru Súdneho dvora EÚ, žalobca spomenul vec A. B., v ktorej súd takisto rozhodol, že „Smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, že sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitým rizikám, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie (C-518/15, bod 27). Tieto závery sú potvrdené aj Smernicou 2003/88/ES, ktorá v čl. 17 ods. 3 bod iii/ výslovne uvádza aj protipožiarne služby a služby civilnej ochrany. Okrem toho pripomenul, že takáto úprava by nemala žiadny zmysel, pokiaľ by bola takáto činnosť ako celok vylúčená zo smernice 89/391/EHS, nakoľko v takomto prípade by sa na ňu nevzťahovala ani smernica 2003/88/ES. Z týchto dôvodov žalobca nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na protipožiarne služby a služby civilnej ochrany vykonávané hasičským a záchranným zborom a aj pre výkon týchto služieb garantuje 48 hodinovú priemernú týždennú pracovnú dobu podľa čl. 6 ods. 2 písm. b) Smernice 2003/88/ES. K namietanému nesprávnemu prebratiu smernice 2003/88/ES uviedol, že slovenský zákonodarca rozhodol, že smernica bude transponovaná do zákona č. 315/2001 Z.z., čo výslovne potvrdzuje jeho príloha č. 4 v bode 6. Zopakoval, že niektoré ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z. sú v rozpore so smernicou, pretože ich uplatnením sa nedosahuje a negarantuje 48 hodinová pracovná doba pre hasičov. Týždenný súčet služobného času hasičov a nariadenej služobnej pohotovosti prekračuje 48 hodín týždenne, čím dochádza k porušeniu čl. 6 písm. b) smernice na ujmu žalobcu. Pre úplnosť dodal, že k žalobe priložil prehľad týždennej dochádzky, z ktorých vyplýva, že súčet jeho služobného času nadobudnutého v dôsledku výkonu štátnej služby a nariadených služobných pohotovostí pravidelne prekračuje 48 hodinový týždenný pracovný čas. Žalovaný toto tvrdenie nebol schopný spochybníť, či dokonca vyvrátiť. Pokiaľ ide o otázku služobnej pohotovosti hasičov a otázku služobnej doby uviedol, že žiadne ustanovenie zákona o HZZ nestanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času. V tomto smere je zákon o HZZ osobitným zákonom a ako osobitný zákon sa odlišuje od ust. § 96 Zákonníka práce, ktorý zohľadňuje smernicu ES a na ňu nadväzujúci judikatúru Súdneho dvora EÚ. Zákonník práce sa však v otázke právnej kvalifikácie pohotovosti na príslušníkov hasičského zboru nevzťahuje. Skutočnosť, že podľa zákona o HZZ pracovnú pohotovosť hasičov zákonodarca nekvalifikuje ako súčasť ich služobného času, potvrdzujú tiež jeho viaceré ustanovenia - § 85, § 92, § 86 ods. 2 zákona o HZZ, ktoré citoval. Služobná pohotovosť sa tak v zmysle týchto ustanovení zákona o HZZ nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov, keďže bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína až po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase. Nariadená služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolaný. Ustanovenie § 122 zákona o HZZ spresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonanie štátnej služby je štátnou službou načas (ods. 2) a § 91 ods. 1 tohto zákona tiež uvádza, že štátnou službou načas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. V tejto súvislosti žalobca upozornil tiež na to, že smernica neupravuje prechodnú kategóriu medzi pracovným časom a časom odpočinku ako zákon č. 315/2001 Z.z. vo forme služobnej pohotovosti hasiča na pracovisku. V dôsledku toho požiadavke smernice bolo možné vyhovieť len vtedy, ak by sa pracovná pohotovosť hasiča na pracovisku považovala za súčasť jeho pracovného času, čo však zákon nestanovuje. Po takto definovanom pracovnom čase má hasič právo na odpočinok (čl. 2 ods. 1 a 2 Smernice 2003/88/ES). To, že pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku je potrebné považovať za súčasť jeho pracovnej doby, potvrdzuje aj judikatúra ESD. Žalovaným označené ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z. (§ 85 a nasl.) sa preto ocitli v rozpore aj s definíciou pracovného času podľa čl. 2 ods. 1 smernice 2003/88/ES. Žalobca tvrdí, že nakoľko služobná pohotovosť hasiča nie je považovaná za súčasť jeho služobného času spolu s rozvrhnutým týždenným služobným časom pravidelne prekračuje dovolený limit 48 hodín požadovaný čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES. V súvislosti s odkazom na príslušnú judikatúru ESD, označil rozhodnutia vo veci C-429/09 G. Fuß, C-437/05 J. Vorel, vo veci lekárskech záchranárov rozsudok C-397/01 Pfeiffer, z ktorých citoval právny názor. Poukázal na to, že vo všetkých prejednávaných prípadoch Súdny dvor EÚ považoval pracovnú pohotovosť na pracovisku za súčasť pojmu pracovný čas. Na základe argumentácie žalobcu, ako aj z vybranej judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že zákon o HZZ nesprávne transponoval Smernicu 2003/88/ES, pretože za súčasť pracovnej služobnej doby hasičov zákon nepovažuje ich

pracovnú pohotovosť na pracovisku, čo je v rozpore s čl. 2 ods. 1 a 2 smernice. Na základe toho potom súčet riadnej služobnej doby a služobnej pohotovosti prekračuje požiadavku 48 hodinového priemerného pracovného času, ktorý požaduje čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Ide teda o porušenie úniového práva, ktoré zakladá žalobcovi uplatnený nárok. K uplatnenej náhrade škody poukázal na to, že v prípade neexistencie ustanovení práva Únie v danej oblasti je na vnútroštátnom práve dotknutého členského štátu, aby pri rešpektovaní zásad rovnocennosti a efektivity určilo, či škoda vzniknutá pracovníkovi, ktorý odpracoval priemerne týždenne pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v čl. 6 písm. b) smernice v dôsledku porušenia právnej normy Únie, mu bude uhradená ujma udelením dostatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením a tiež, aby definovalo pravidlá týkajúce sa spôsobu výšky tejto náhrady. Pokiaľ ide o rozsah náhrady tejto škody, táto má byť primeraná a v tejto súvislosti odkázal tiež na rozsudky Súdneho dvora EÚ vo veci C-46/93 a C-524/04. Podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ týkajúcej sa priamo škôd vznikajúcim hasičom pre nerešpektovanie 48 hodinovej pracovnej doby podľa smernice, treba pod škodou rozumieť škodu, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený čl. 6 písm. b) smernice rešpektovaný (bod 59 rozsudku C-429/09). V okolnostiach prípadu žalobcu treba za primeraný odpočinok v zmysle smernice považovať taký, ktorý by mal nasledovať po 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe zahrňujúcej jeho služobnú pohotovosť na pracovisku. Dlhodobé nerešpektovanie takto určeného úniového týždenného pracovného času sa tiež môže prejavíť v rámci osobnostnej sféry fyzických osôb, predovšetkým vo vzťahu k ochrane ich práva na zdravie a na celkovú fyzickú alebo morálnu integritu. Preambula platnej smernice špecifikuje tiež, že dlhé doby nočnej práce môžu poškodiť zdravie pracovníkov a ohroziť bezpečnosť na pracovisku a tiež, že treba obmedziť trvanie nočnej práce, vrátane nadčasov. Odpočinok pracovníka by mal byť dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom, alebo iným osobám a ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie. V dobe, po ktorú je hasič z dôvodu pracovnej pohotovosti nútený stráviť čas na pracovisku nad 48 hodinový týždenný pracovný čas, nemôže voľne disponovať so svojim časom, venovať sa sebe, rodine, oddychovať, regenerovať svoje sily, atď., a teda nemôže využívať tento čas pre seba a reálne napĺňať právo na odpočinok, zotavenie a nutnú regeneráciu. V dôsledku toho, berúc do úvahy tiež judikatúru ESD, možno nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa úniového práva posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch. Zákonnú možnosť jej náhrady umožňuje § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pretože ju nepodmieňuje výlučne situáciami zníženia dôstojnosti fyzickej osoby v značnej miere alebo jej vážnosti v spoločnosti („najmä“), ale uvádza prípady, kedy je možné s ohľadom na intenzitu zásahu priznať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch len demonštratívne.

11. Rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcom rozsahu (II.) nebol odvolaním napadnutý, v tejto časti rozsudok nadobudol právoplatnosť v zmysle § 367 ods. 2 CSP a nebol predmetom odvolacieho prieskumu.

12. Vo vzťahu k ostatným častiam rozsudku (napadnutému vyhovujúcemu výroku I. a závislému výroku III. o trovách konania) Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalovaného ako podané včas (§ 362 CSP) a oprávnenou osobou (§§ 359 až 361 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné (§§ 355 až 358 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario CSP), v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 CSP a z hľadiska odvolaním uplatnených odvolacích dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. a), d), f) a h) CSP a dospel k záveru, že procesné podmienky konania boli v danom prípade splnené a že súd prvej inštancie vo svojom procesnom postupe nepochybil a správne vec posúdil po skutkovej i právnej stránke. Preto odvolanie žalovaného z hľadiska ním uplatnených odvolacích dôvodov nemožno považovať za opodstatnené.

13. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku v súlade s § 387 ods. 2 CSP a dôvody, na ktorých podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku spočíva rozhodnutie súdu prvej inštancie, považuje bez akýchkoľvek výhrad za vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP) a tiež úplné z hľadiska všetkých kľúčových otázok nastolených v priebehu konania pred súdom prvej inštancie oboma procesnými stranami (§ 387 ods. 3 veta prvá CSP). Na zdôraznenie vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia, reagujúc tým zároveň na podstatné argumenty žalovaného v odvolaní (§ 387 ods. 3 veta druhá CSP), odvolací súd dodáva nasledovné:

14. Žalovaný svojimi odvolacími námietkami, v intenciách uplatneného odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP, nastolil predmetom odvolacieho prieskumu (tiež) správnosť procesného postupu súdu prvej inštancie z hľadiska rešpektovania jeho práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Odvolací súd konštatuje, že žalovaný neopodstatnene v odôvodnení napadnutého rozsudku postrádal vysvetlenie úvah, ktorými sa súd prvej inštancie riadil pri posudzovaní svojej právomoci na prejednanie a rozhodnutie tejto veci a vo svojich záveroch o nesúlade zákona o HZZ so smernicou 2003/88/ES. Súd prvej inštancie totiž podľa zistenia odvolacieho súdu v rozsiahlom odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, čoho sa žalobca domáhal i aké bolo procesné stanovisko žalovaného k žalobe. Z tvrdení a argumentácie sporových strán náležite vyselektoval podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty a vo vzťahu k rozhodujúcim sporným skutočnostiam podrobne ozrejmil, aké zistenia vyplynuli z toho - ktorého z vykonaných dôkazov. Zistené skutočnosti súd následne zrozumiteľne a v súlade so zásadami formálnej logiky premietol do rozhodujúcich skutkových záverov a z nich právnymi úvahami zdôvodnil výber právnych noriem, ktoré aplikoval, a tiež aj konkrétne následky, ktoré z nich za daného skutkového stavu vyvodil. Podľa posúdenia odvolacieho súdu nemožno odôvodnenie napadnutého rozsudku v žiadnom prípade považovať ani za arbitrárne ani za úplne odchylné od veci samej a ani za extrémne nelogické, a preto odvoláciu námietku žalovaného smerujúcu proti odôvodneniu napadnutého rozsudku, odvolací súd posúdil len ako nespokojnosť odvolateľa so závermi prezentovanými v odôvodnení, ktorá nezakladá nesprávnosť postupu súdu, ktorým sa odníma strane sporu možnosť uskutočňovať jej procesné práva, a teda dôvodnosť odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP.

15. Pokiaľ ide o žalovaným nastolenú otázku právomoci, súd prvej inštancie dal na ňu z hľadiska uplatneného odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. a) CSP vecne správnu odpoveď v bode 17 odôvodnenia rozsudku. Len na doplnenie jeho úvah v reakcii na odvoláciu argumentáciu žalovaného, považuje odvolací súd za potrebné odmietnuť jeho názor, že vnútroštátnemu súdu neprináleží prejudiciálne preskúmať súlad vnútroštátneho práva s únijným právom. Práve naopak, Súdny dvor EÚ vo svojej judikatúre (napr. v rozhodnutí vo veci C-456/98 Centrosteeel) explicitne požaduje od vnútroštátnych súdov, aby správnosť preberania smerníc kontrolovali, ktorá činnosť napokon predstavuje základný kameň, na ktorom je vystavaná jeho doktrína priamej a nepriamej aplikácie únijných smerníc vnútroštátnymi orgánmi. Na tomto mieste odvolací súd poukazuje i na záver formulovaný Ústavným súdom SR v jeho rozhodnutí zo dňa 11.10.2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016, v zmysle ktorého „...ak ide o sféru regulácie unijným normotvorcom, je potrebné túto konfrontovať s regulačnými predstavami vnútroštátneho zákonodarcu a v prípade zistenia odchýlky vyvinúť maximálnu snahu o uprednostnenie cieľa stelesneného v právne záväzných aktoch Európskej únie“. Inak sa k tejto otázke nestavia ani právna teória, podľa ktorej „V prípade, že v konaní pred slovenským súdom alebo správnym orgánom vyvstane otázka aplikácie smernice Únie, nevyhne sa tento orgán komparácii ustanovení smernice s ustanoveniami slovenského predpisu, do ktorého bola smernica transponovaná..., aby zistil, či má smernicu aplikovať nepriamym alebo priamym spôsobom. Na tento účel by sa súdny alebo správny orgán nemal uspokojiť iba s uvedením predmetnej smernice v prílohe slovenského transpozičného predpisu... a považovať tým smernicu za správne transponovanú, ale mal by porovnať konkrétne znenia ustanovení slovenského transpozičného predpisu so zneniami ustanovení transponovanej smernice“ (z publikácie B. D., B. D.: Primárne právo Európskej únie, aplikácia a výklad práva Únie s judikatúrou, 3. vydanie, 1097s, str. 181).

16. Podľa posúdenia odvolacieho súdu, súd prvej inštancie správne posúdil aj nastolenú otázku súladu zákona o HZZ so Smernicou 2003/88/ES a dospel k správnym záverom. V tomto smere dôsledne ozrejmil, na základe akých úvah uzavrel, že čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES nebol do transformačného zákona o HZZ prebratý správne. Odvolací súd sa v tejto súvislosti plne stotožňuje s názorom súdu prvej inštancie, že zákon o HZZ svojou úpravou nielen že nereflektuje 48 hodinový týždenný limit pracovného času, ale oddelením pracovnej služby od pracovnej pohotovosti a ich usporiadaním vytvoril priestor pre jeho nerešpektovanie; dokonca možno smelo konštatovať, zvlášť so zreteľom na spôsob, akým žalovaný aj v tomto konaní dotknuté ustanovenia zákona o HZZ interpretuje, že s prácou príslušníkov Hasičského a záchranného zboru SR nad tento rozsah sa v tejto úprave priamo rátalo, spoliehajúc sa zrejme na to, že pracovná pohotovosť do Smernicou 2003/88/ES regulovaného fondu práce nespadá, a tiež aj na to, že z jej pôsobnosti je táto kategória zamestnancov vyňatá.

17. Žalovaný svojimi odvolacími námietkami v intenciách uplatneného odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP učinil predmetom odvolacieho prieskumu správnosť spôsobu právneho posúdenia otázky jeho pasívnej vecnej legitímácie v spore. Súd prvej inštancie na túto žalovaným už v priebehu

prvoinštančného konania nastolenú otázku správne odpovedal v jeho neprospech, a to vo svojej podstate s vysvetlením, že z pohľadu judikatúry Súdneho dvora EÚ sa štát zodpovednosti za porušenie únieového práva, ktorá zodpovednosť je objektívna a absolútna, nemôže za žiadnych okolností zbaviť, ani sa z nej vyviniť, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene štátu škodu spôsobil a že Súdny dvor EÚ vo svojej rozhodovacej praxi pripúšťa zodpovednosť štátu aj v prípadoch porušenia únieového práva zamestnávateľom, majúcom verejnoprávnu povahu. Na podporu tohto svojho názoru súd prvej inštancie výstižne poukázal na závery vyplývajúce z rozhodnutia Súdneho dvora EÚ vo veci C-429/09. Na margo argumentácie žalovaného v odvolacom konaní, majúcej za cieľ presvedčiť, že porušenie limitu týždenného pracovného bolo spôsobené nesprávnou interpretáciou transpozíčnej normy zo strany zamestnávateľa, odvolací súd poznamenáva, že ustanovenia smernice musia byť transponované do vnútroštátneho právneho poriadku s jednoznačnou záväznou právnou silou v podobe všeobecne záväzného právneho predpisu a s presnosťou a jasnosťou požadovanou na účely splnenia právnej istoty (por. napr. rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-475/07 Komisia proti Poľsku) a že ani samotná súdna prax (už vôbec nie prax v rámci realizácie súkromnoprávných vzťahov) interpretujúca vnútroštátne právo v súlade s požiadavkami smernice bez náležitej transpozície nespĺňa požiadavky jasnosti a presnosti (rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-292/07 Komisia proti Belgicku).

18. Odvolací súd ako správne vyhodnotil i úvahy súdu prvej inštancie, na podklade ktorých dospel k záveru o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú žalobcovi porušením práva únie, niet čo vytknúť. Odvolací súd sa v tomto smere stotožňuje s jeho názorom o aplikovateľnosti čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES (tiež) na organizáciu pracovného času príslušníkov Hasičského a záchranného zboru SR, ktorý plne zodpovedá interpretačnému záveru, ktorý v tejto otázke zaujal Súdny dvor EÚ v rozhodnutí vo veci C-429/09. Odvolací súd nezdieľa názor žalovaného, že len preto, že p. L. M. vykonával práce hasiča v pracovnom pomere pre mesto Halle, a teda nie v štátnej službe, nemožno závery tohto rozhodnutia vzťahovať na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky. Podľa názoru odvolacieho súdu Súdny dvor EÚ sa v tomto rozhodnutí jasne vyjadril k povahe práce hasičov ako takých, bez náznaku rozlíšenia, či sú tieto práce vykonávané na celoštátnej alebo regionálnej úrovni a či je zamestnávateľom štát alebo iný subjekt. Nemožno v tejto súvislosti prehliadať ani to, že v tomto rozhodnutí Súdny dvor EÚ nadväzuje na svoju skoršiu judikatúru, v ktorej sa už kategoricky vyjadril k spôsobu interpretácie slovného spojenia „určité osobitné činnosti verejných služieb“, použitého pri negatívnom vymedzení pôsobnosti smernice 2003/88/ES. Súdny dvor EÚ v tomto smere vo svojom rozhodnutí vo veci C-397/01 až C-403/01 Pfeiffer a iní uzavrel, že „...výnimka uvedená v článku 2 ods. 2 prvom pododseku smernice 89/391 (bola) prijatá len na účel zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napríklad katastrofa - pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy“. Konštatoval zároveň, že „Takto popísaná služba civilnej ochrany v užšom zmysle slova, na ktorú sa vzťahuje uvedené ustanovenie, sa jasne odlišuje od záchrany zranených a chorých, ktorá je predmetom vnútroštátneho sporu“ (pozn. odvolacieho súdu: činnosť rýchlej zdravotnej služby vykonávaná v 24 hodinových pracovných zmenách s obdobným rozvrhnutím, ako je tomu v prejednávanej veci). Podľa názoru Súdneho dvora EÚ „Aj keď služba, ako ju popísal vnútroštátny súd, musí čeliť udalostiam, ktoré prirodzene nemožno predvídať, tak za obvyklých podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať vrátane pracovného času jej personálu v súlade s úlohami, ktoré boli na ňu prenesené. Táto služba sa teda nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem Spoločenstva v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, takže sa na ňu nevzťahuje vylúčenie z pôsobnosti uvedené v článku 2 ods. 2 prvom pododseku smernice 89/391, ale naopak sa na ňu použije táto smernica“. Súdny dvor EÚ v skutkovo podobnom prípade C-429/09 G. Fuß zaujal stanovisko tiež v otázke potrebnosti preventívneho pôsobenia zamestnancov uplatňujúcich unijné práva, vo svetle predpokladov pre vznik zodpovednosti za škodu podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ. V rozhodnutí vo veci C-46/93 Brasserie du pecheur a Factortame) vyjadril, že pracovník sa má považovať za slabšiu stranu v rámci pracovnoprávneho vzťahu, takže je nutné zabrániť tomu, aby ho mal zamestnávateľ možnosť v jeho právach obmedzovať, ako i že vzhľadom na toto slabšie postavenie môže byť totiž takýto pracovník odradený od otvoreného uplatňovania svojich práv voči zamestnávateľovi, keďže uplatňovanie týchto práv ho môže vystaviť opatreniam zamestnávateľa, ktoré môžu mať vplyv na pracovnoprávny vzťah v neprospech tohto pracovníka.

19. Opodstatnenosť nemožno priznať ani odvolacím námietkam žalovaného spochybňujúcich skutkové a právne závery súdu prvej inštancie o forme a rozsahu odškodnenia nemajetkovej ujmy žalobcu.

Svoje úvahy aj v týchto otázkach súd prvej inštancie podrobne vysvetlil v odôvodnení rozsudku, náležite zdôvodniac aká ujma žalobcovi vznikla a prečo ju považoval za vážnu, pričom súd ozrejmil tiež dôvody, na podklade ktorých dospel k záveru o primeranosti výšky priznaného peňažného odškodnenia. Odvolací súd zhodne s názorom súdu prvej inštancie má za to, že všeobecné okolnosti, za ktorých k porušeniu práva Európskej únie došlo, ktoré aj Súdny dvor EÚ v rozhodnutí vo veci C-429/09 považoval za vážne, zakladajú v spojitosti s objektom zásahu (vnútorné prežívanie dôsledkov nerešpektovania limitu pracovného času žalobcom), intenzitou porušenia (prekračovanie limitu pravidelne aj o viac ako 10 hodín týždenne) a jeho trvaním (len posudzovanom období 3 roky pred podaním žaloby), potrebu odškodniť tým vzniknutú ujmu peňažnou náhradou. V posudzovanej veci súd prvej inštancie správne posudzoval výšku priznanej nemajetkovej ujmy zároveň v kontexte hierarchie iných osobnostných hodnôt a jeho záver o primeranosti odškodnenia je konzistentný s výškou náhrad, ktoré súdy priznali v skutkovo a právne obdobných (kolegovia žalobcu) veciach (napr. rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9CoPr/1/2019, 6CoPr/2/2019, 3CoPr/229/2019, 11CoPr/4/2019, 5Co/163/2021, 11CoPr/4/2019, 11Co/59/2021, 11Co/38/2022).

20. Žalovaný v odvolaní nedôvodne spochybnil správnosť výroku o trovách konania. S názorom žalovaného, že nevyhovenie žalobe o náhradu nemajetkovej ujmy v celom rozsahu, je potrebné z hľadiska rozhodnutia o trovách konania v danom prípade posúdiť ako (pomerný) procesný neúspech žalobcu, sa odvolací súd nemohol stotožniť. Odvolací súd je v zhode so súdom prvej inštancie v názore, že pokiaľ je forma a rozsah ochrany pred porušením práva Európskej únie štátom, včítane výšky relatívnej satisfakcie za nemajetkovú ujmu tým spôsobenú, v konečnom dôsledku výsledkom úvahy súdu o primeranosti formy a výšky náhrady, možno mať za to, že nepriznanie peňažnej náhrady v celom uplatnenom rozsahu nepredstavuje čiastočný neúspech žalobcu, a tak je namieste v rozhodnutí o trovách konania aplikovať § 255 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Z týchto dôvodov je rozhodnutie súdu prvej inštancie, priznávajúce plne procesne úspešnému žalobcovi nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu, vecne správne. Odvolací pre úplnosť dodáva, že pri rozhodovaní o výške trov konania bude súd prvej inštancie vychádzať, pokiaľ ide o hodnotu sporu, z výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

21. Z týchto dôvodov odvolací súd s použitím § 387 ods. 1 CSP potvrdil rozsudok v jeho napadnutých výrokoch I. a III. ako vecne správny.

22. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že priznal plne procesne úspešnému žalobcovi nárok na 100 % náhradu trov odvolacieho konania proti žalovanému, ktorý nemal úspech v odvolacom konaní.

23. Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky: a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak: a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP). Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP). Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), a to v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Táto povinnosť neplatí, ak je: a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP). V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného odvolania (§ 435 CSP).